

FAKTARUTA 1

Vad var besvärligast under den period Du var sängvätare?

- »Kände sig som om det var något fel på en.»
- »Har aldrig varit på skolresa eller läger, och det är nattvätans fel.»
- »Skammen att kissa i sängen när vi var borta.»
- »Var trött jämt av mattan. Som avsvimmad varje morgon.»
- »Alltid livrädd när jag måste sova borta – hemskt när det hade hänt.»
- »Skammen.»
- »Väldiga problem – trodde ett slag att det inte skulle gå över någonsin»
- »Genant! Jobbigare ju äldre man blev.»

36 hade en mycket negativ bild av enuresalarmbehandlingen, trots att den varit till avgörande hjälp. Dessa 16 ansåg att larmbehandlingen var besvärlig, störande för sömnen och att apparaturen var svår att gömma för besökande kamrater.

Enuresalarm var vid denna tidpunkt betydligt klumpigare än dagens apparatur. Av 88 behandlade med alarm hade alltså 52 patienter ingen hjälp av behandlingen, och ytterligare 16 var negativa till denna typ av åtgärd trots effekt. Endast 20 av 88 ansåg alltså att behandlingen med enuresalarm var bra.

Nattvätan påverkar livskvaliteten

Intervjuerna avslöjade att nattvätan, medan den pågick, hade stor betydelse för barnens livskvalitet. 66 procent rapporterade spontant om starka känslor av skam och skuld, vilka varade så länge enuresen pågick. 53 procent påpekade de stora problemen med att inte kunna sova över hos kamrater, delta i skolresor etc (Faktaruta 1).

Däremot ansåg de allra flesta att när nattvätan väl var definitivt borta, så hade problemet inte orsakat någon bestående påverkan på personligheten.

Föräldrarnas stöd och förståelse under enuresperioden ansågs av många som utomordentligt viktigt för att kunna uppleva tiden med enures som, trots allt, någorlunda dräglig.

Nästan alla intervjuade ansåg att föräldrar till nattvätande barn borde söka medicinsk hjälp tidigt för att försöka förkorta en period av svårt lidande (Faktaruta 2)

SAMMANFATTNING

Sammanfattningsvis har denna uppföljning av vuxna som haft långdragen enures som barn visat bl a att nattväta

FAKTARUTA 2

Är det något annat som Du skulle vilja framföra?

- »Viktigt att behandla tidigt. Jag skällde på mamma att vi måste göra något – låg med blöja till 10-årsålder.»
- »Tack för ett bra jobb. Jag kände att du tog mig på allvar. Detta var ett stort problem för mig.»
- »Kolonifröken frågade: Vad är det för tabletter du skall ta? Inför alla kamrater måste jag säga att de var mot nattväta.»

som varat till 11 års ålder kvarstod även en tid efter puberteten hos 35 procent. Hos 46,6 procent av tidigare nattvätare finns nokturi som vuxna, vanligare hos kvinnor.

Behandling med enuresalarm hade, hos dessa långdragna enureser, botande effekt hos 41 procent, men endast 23 procent ansåg behandlingen både effektiv och acceptabel. Nattväta ansågs mycket nedsättande på livskvaliteten med starka känslor av skam och skuld, ett fynd som överensstämmer med det i en i Läkartidningen nyligen publicerad undersökning om »Låg självvärdering hos barn med enures» [3]. De flesta intervjuade ansåg att man bör söka behandling för nattväta och göra detta tidigt.

Som en konsekvens av ovanstående resultat erbjuds nu ofta behandling av monosymtomatisk nokturn enures redan vid 5,5–6 års ålder. Barn och föräldrar får själva välja behandlingsmetod efter en noggrann information om alternativa metoder, huvudsakligen betingningsbehandling med enuresalarm eller antidiuretisk behandling med desmopressin (Minirin) [6].

Referenser

1. Klackenborg GA. A prospective, longitudinal study of children. Data on psychic health and development up to 8 years of age. *Acta Paediatr Scand Suppl* 1971; 224: 1-239.
2. Genster H, Højsgaard A. Enuresisforekomst i et materiale of skolebørn. *Ugeskr Laeger* 1979; 141: 727-9.
3. Hinde M, Hjertzonson M, Broberg A. Låg självvärdering hos barn med enures. Psykisk och social hälsa jämförd mellan olika grupper. *Läkartidningen* 1995; 92: 3225-9.
4. Bengtsson B. Behandling av nattväta med enuresalarm – preliminära resultat från 100 konsekutiva fall. *Läkartidningen* 1981; 78: 2701-3.
5. Nørgaard JP, Djurhuus JC. The pathophysiology of enuresis in children and young adults. Special edition: Treatment of childhood enuresis. *Clin Pediatr (Phila)* 1993; Spec no 5-9.
6. Bengtsson B, Wassén C. Handläggning och åtgärder vid enures. Flera goda skäl ge aktiv behandling. *Läkartidningen* 1994; 91: 3041-3.

SMITTYTT

Monkey-pox i Zaire

Apor har ett smittkoppsliknande virus, som kan överföras från apa till människor, och också från människa till människa. När det efter utrotningen av smittkoppor 1976 diskuterades huruvida man skulle sluta vaccinera mot smittkoppor övervägdes risken att monkey-pox kunde komma att spridas i en befolkning som saknade naturlig eller inducerade korsimmunitet mot den sjukdomen. Ett par studerade humanutbrott av monkey-pox i Afrika tydde dock på att en sådan epidemi upphör av sig själv: smittsamheten från människa till människa är inte tillräckligt hög. Problemet vid tolkning av dessa studier var att täckningen med smittkoppsvaccin fortfarande var hög under 1970-talet och att vaccinet även skyddar mot monkey-pox.

I Kasai Oriental i Zaire startade förra året ett utbrott av human monkey-pox. I slutet av augusti hade 71 fall rapporterats, och fler har kommit till under hösten. Alla förefaller länkade till ett familjeutbrott i februari.

Om uppgifterna stämmer är detta det mest långdragna utbrott av humanöverförd monkey-pox som rapporterats sedan övervakningen i Zaire startade i början av 1980-talet. Det ger anledning till viss oro att någonting förändrats i balansen mellan detta virus och dess humana värdar. WHO, EPIET och CDC planerar skicka ett gemensamt team för att undersöka utbrottet närmare.

Nytt fall av variant-CJD?

Engelska medier rapporterade den 6 januari att en 19-årig kvinna i Carlisle avlidit i en sjukdom som beskrevs som »ett möjligt fall av den nya varianten av Creutzfeldt-Jakobs sjukdom». Detta blir i så fall det femtonde fallet som rapporterats (14 i Storbritannien, 1 i Frankrike).

*Epidemiologiska enheten,
Smittskyddsinstitutet*